

Misjonsstrategi i møte med muslimer

DAGFINN SOLHEIM

I denne artikkelen vil jeg drøfte problemstillingen: Hvordan kan en formidle fredens evangelium i møte med muslimer, i en tid der møtet mellom kristne og muslimer ofte er preget av hat, motsetninger, drap, terror og krig?

Grunnleggende spørsmål

Skal vi drive misjon blant muslimer? Tilber ikke de den samme gud som oss? Vil ikke misjon føre til strid og forfølgelse? Står ikke de som omvender seg i fare for å miste sin familie, levebrød, ære, ja endog sitt liv? Kan vi da forsvare å drive misjon? Er kanskje religionene bare forskjellige veier til Gud og til paradiset?

De som skal drive misjon blant muslimer må stille disse spørsmålene. En må vite litt om hvilke hindringer som ligger i veien. En må også vite hva som er forskjellen mellom islam og kristendommen. Koranen omtaler Gud, mange av profetene og Jesus i særdeleshet. Hva er forskjellen? Tilber kanskje muslimene den samme gud?

I dag er ikke det å drive misjon blant muslimer bare spørsmål om å reise til andre land. I stigende grad kommer muslimene til oss. Mange lokalkirker og kristne kommer i nærkontakt med muslimer. Det er nødvendig å være forberedt på dette møtet. Mange kristne har fiendebilder og fordommer når det gjelder muslimer. Muslimene har også fordommer og forutinntatte meninger om oss

som kristne. Er vi forberedt på møte og dialog? Skal vi være med å skape sanne bilder? Er det noen vits i å vitne for muslimer? Skal vi drive misjon blant muslimer? Dette temaet ble tatt opp i tidsskriftet TIME 30. juni 2003. Dette nummeret bygger på undersøkelser om hvordan kristen misjon drives blant muslimer. Bladet har en forholdsvis balansert beskrivelse av kristen misjon. Mange misjonærer berømmes for å ha forståelse og respekt for islam og muslimsk kultur. Det kommer også fram kritikk, ikke minst av korttids misjonærer og teltnakere som har hatt lite forberedelse. Noen av disse tilhører ikke de større kirkesamfunnene. Men spørsmålet blir også stilt: Er det riktig av kristne i dagens situasjon å arbeide for å omvende muslimer?

Det er ingen tvil om at misjonsarbeid blant muslimer i dag krever en særlig grad av innsikt og forståelse. Historien har hatt altfor mye av korstogs-mentalitet - på begge sider. Det er neppe bruk for den slags mentalitet, verken i ord eller handling. Dette gjelder også såkalte åndelige korstog. Det er også en farlig språkbruk som taler om islam som særlig satanisk. Vi må holde fast på at hele verden ligger i det onde. Den vonde er i virksomhet i alle kulturer, ikke bare i en eller noen få. Misjonærer i muslimske land kan og må ikke se på muslimer som fiender, men må arbeide for å bli venner med dem. En kristen som har levd 20 år i muslimske land sier at hun ikke en eneste gang har møtt muslimer som er fiendtlige pga hennes kristne tro. Det fins også mange vrangforestillinger blant muslimer om kristne og kristen tro. Kristne som lever blant muslimer kan også være med på å fjerne slike forestillinger.

Kristen misjon har selvsagt ikke rett til å tvinge eller lure folk til å bli kristne. Noen beskylder oss for det når vi driver hjelpearbeid. Kristent hjelpearbeid må alltid være basert på nestekjærlighet og Jesu ord og forbilde. Men kristen misjon må være helhetlig. Det betyr både ord og handling - som også Lausannepakten¹ understreker. Ordet skal forkynnes, ikke spesielt for, men også for muslimer. Vi kan ikke høre på dem som sier at i dagens situasjon må vi slutte å forkynne for muslimer. Guds ord ber oss å gjøre alle folkeslag til disipler. Kristendommen er en misjonerende religion. Det er også islam. Vi kan finne mange ord om det i Koranen.

Dette er også et område en kan kritisere TIME² for. De maner kristne til å være forsiktige og kanskje avstå fra å omvende muslimer. Ingenting blir sagt om de kristne sine kår i muslimske land. Kristne har frihet til å bli muslimer. I mange land er det ikke den

samme retten for muslimer til å bli kristne. Vi lever i en tid der vi må forsøke å få bukt med fordommer og fiendtlighet. Misjon blant muslimer vil tjene på å være lavmelt og personlig. I det stille vil Gud gjøre sin gjerning. Som kristne må vi også kjempe for menneskerettigheter og religionsfrihet for alle mennesker i alle land. Vi må støtte dem som blir kristne i muslimske land og også i islamske stater. Også Koranen taler om at tvang ikke er religionens vesen.³

Misjon blant muslimer kan ikke begrunnes politisk, eller ut fra et ønske om å etablere vestlig dominans eller eventyrlyst. Vi har fått vite at det koster. I fire land ble fem misjonærer drept i 2003. Vi driver misjon blant muslimer fordi Jesus har lært oss neste-kjærlighet og bedt oss om å gå med evangeliet til alle folkeslag. Vi vet at evangeliet kan forandre mennesker. Vi vet at evangeliet og det alene gir frelse. En effekt av misjonsarbeidet vil også være et bedre forhold mellom muslimer og kristne. Vi vet at vanskelige situasjoner oppstår. Begge parter kan ha skyld i dette. Men mange misjonærer blant muslimer opplever et godt og berikende menneskelig fellesskap. Bedre forståelse for andre folk og kulturer er ingen dårlig sideeffekt av misjonsarbeidet.

Kristne og muslimer i møte med hverandre

Arbeidet blant muslimer krever forarbeid og kunnskap. Møtet mellom kristne og muslimer er i høy grad preget av konteksten der møtet finner sted. Det er tre områder vi vil nevne her: det historiske, kulturelle og religiøse, samt det teologiske. Historiske og kulturelle/religiøse faktorer kan føre til hindringer for evangeliet. Budskapet blir avvist som en del av et motsetningsforhold mellom kristne og muslimer, som enten er historisk eller en følge av det som skjer mellom kristne og muslimer i dag. Teologien må ikke bare kjenne Bibelen, men også Koranen og de innvendingene muslimer har mot det kristne budskapet. Først da kan det finne sted en dialog og forståelse. Dette hører med til forarbeidet. Vi må også understreke at overfor muslimer som for andre er det Guds ord og den Hellige Ånd alene som kan overbevise om sannheten.

Noen trekk fra historien

Mange steder lever muslimer og kristne fredelig side om side. Likevel er det gjerne motsetninger og krig som står fram i historiens lys. Muslimene lærer fortsatt om hvordan kristne gikk fram i tiden med korstog for å befri hellige steder. Senere fokuseres det

på kolonialisering og hvordan Vesten har undertrykt og gått til krig mot muslimske land - like fram til i dag. Fra kristent synspunkt kan vi tale om bølger der islam har gått fram - gjerne inn mot kristne områder. Det gjelder den første tiden fra 630. Mange "kristne" områder ble inntatt av islam allerede da. Siden fikk vi en ny bølge fra 1200 til 1400. Den gang ble også Vest-Europa truet. Deretter fikk vi det ottomanske riket med sitt kalifat.

I historisk lys er det grunn til ydmykhet. Kristne land har manet til krig i religionens navn, og dette kan ikke forsvares ut fra Bibelen lære. Det vil også være viktig i et område der en ønsker å drive misjon å se på den lokale historien. Lærebøkene som muslimske barn bruker vil også si noe om hvordan muslimene i det aktuelle området tenker om oss som kristne. Det er viktig å vite om dette for å kunne gå i dialog med muslimer. Det å fjerne misforståelser er viktig og kan ofte gjøres best i dialog og samtaler.

Den kulturelle, religiøse og politiske utfordringen

Hvilke muligheter har kristne til å vitne i muslimske land? Ønskes misjonærer velkomne? Kan det bygges kirker? En misjonær må kjenne kulturen i det landet han skal drive misjon. Det er en forutsetning for god kommunikasjon. Dessverre er det mange som avviser kristendommen av ytre årsaker. Enhver vil høre det som blir sagt/forkynt ut fra sin egen verdensanskuelse og sine egne forutsetninger. Den som kan sette seg inn i tilhørernes verden har større forutsetninger for å komme gjennom med det han vil formidle. Den som kjenner kulturen har også bedre forutsetninger for å få venner og tilpasse sitt levesett til den nye kulturen.

Dette gjelder også for islamske land og kulturer. Det spesielle med islamske land er at kultur, religion og politikk er vevd helt sammen. I særlig grad gjelder dette islamske stater.⁴ Men i alle land med muslimsk majoritet vil religionen prege hele samfunnet i stor grad. Dette vil også innvirke på menneskerettigheter og religionsfrihet. Det er viktig å kjenne landets lover og praksis på dette landet. Samtidig er det viktig å kjenne til hvilke internasjonale konvensjoner landet har gitt sin tilslutning til.⁵ Landets politikk vil være avgjørende for om misjonærer får lov å virke i landet og hvilke restriksjoner som eventuelt finnes. Hvordan vil det være for kristne fra andre land å arbeide i et slikt land? Men ikke minst - kan muslimer i landet omvende seg til kristendommen uten å bli

forfulgt? Hva slags kår lever kristne under? Her fins det en skala fra forfølgelse og mange restriksjoner til en åpen holdning og frihet til å utøve sin religion enten en er kristen eller tilhører en annen ikke-muslimsk religion. Den som vil virke for at mennesker blir omvendt må vite om hvilke kår som venter disse. Vi vil ta for oss noen generelle tendenser fra de siste 30-40 årene.

Retninger innen islam

Den generelle inndelingen i islam går mellom shia- og sunnimuslimer. Dette skillet stammer fra striden om hvem som skulle lede islam etter Muhammeds død. Også i dag vil disse skillelinjene være avgjørende. De ligger i strid med hverandre f eks i Irak. Det er også en forskjell mellom disse når det gjelder prinsipper i tolkningen av Koranen. Vi kommer tilbake til dette siden. Den tredje historiske hovedretningen innen islam er sufismen. Dette er en mystisk retning som ofte kan forenes med folkeislam.

I senere tid har islamstudier lagt vekt på folkereligjøstet. En kjenner ikke islam slik det leves i hverdagen om en bare studerer tradisjonell islam og Koranen. Særlig i Afrika er en folkelig islam svært utbredt. Det betyr at den har tatt opp i seg elementer av afrikansk religion, gjerne kalt ATR - African traditional religion. Dette fenomenet kan studeres for en stor del generelt slik bl a Bill Musk har gjort det.⁶ Med det generelle som bakgrunn kan en så studere islam i sin aktuelle utforming i det lokale miljøet.

En ny tendens de senere årene er utbredelsen av såkalt islamisme. Denne utformingen av islam har vokst betydelig de siste 20-30 årene. Noe av dette betegnes som fundamentalisme. Det er også her det har vært grobunn for ekstreme bevegelser og militant islam, samt terrorisme. Vi vil se litt på noen av røttene til denne bevegelsen, særtrekk og forskjellige utforminger. Men først vil vi se litt på tolkningen av Koranen og lovgivning generelt.

Utviklingen i lovgivning og praksis (Sharia politisk og i familien)

Deler av Tadsjikistan går inn for sekulære lover i stedet for Sharia, kan en lese 17. nov. 2003. Men utviklingen har stort sett gått andre veien. Mange land og regioner har latt Sharia få en avgjørende betydning for landets lovgivning. Vi har fått islamske stater der ikke-muslimer blir diskriminert. Vi ser det slik at religionsfriheten har svært trange kår i mange islamske land.

Det er ingen felles oppfatning av Sharia-lovene og hvordan de

skal tolkes. Her er det forskjeller mellom sunnimuslimer og shia. I sunnitradisjonen var det rom for *ijtihad* (juridisk resonnement), nemlig å nytolke kildene i lys av fornuften.⁷ Det er likevel noen personer som har hatt stor betydning for tolkningen. Det er snakk om forskjellige tradisjoner innen Islam. En av dem som førte an tidlig i moderne tid er *Mawdudi* i Pakistan. Hans bøker og syn har fortsatt stor betydning i mange muslimske kretser i dag. En annen innflytelsesrik tolker av Sharia er *Sayyid Qutb* fra Egypt. Sharin Ebadi kaller ham den mest innflytelsesrike ideologen blant muslimer i den arabiske verden i dag. Han var en av lederne i de muslimske brødrene⁸ i Egypt. Qutb ble henrettet i 1966. En av bøkene hans kom ut så sent som i år 2000: *Social Justice in Islam*. Disse vil kunne sammenlignes med de menneskerettighetserklæringene som er kommet blant muslimer i den siste tiden.⁹

Et hovedelement hos disse lovtolkerne vil være å tolke situasjonen i dag i lys av islam slik den framsto den første tiden. Det er snakk om en fundamentalisme (selv om Mawdudi ikke kan bli kalt fundamentalist) som vil tilbake til Koranen og den første tradisjonen. Det en kan lære av dette tilbakeblikket skal anvendes på dagens situasjon. Ikke minst blir enheten blant alle muslimer vektlagt. Sharia er den fellesnevneren som skal gjøre dette mulig. Den skal bevare den opprinnelige islam og samtidig verne muslimene mot sekulær og hedensk innflytelse. Vesten etter opplysningstiden, med vekt på rasjonalisme, blir sett på som en alvorlig trussel og fiende for et godt samfunns- og religiøst liv. De fleste av disse lovtolkerne vil likevel ikke gå inn for eller stå bak fundamentalister som gjør bruk av terrorisme.

Det fins også mange modernister og reformister innen islam. Mange muslimske land har dårlige sosiale og økonomiske kår. Dermed har det vokst fram et ønske om å vinne tilbake storhetstiden, den muslimske gullalderen. Modernistene¹⁰ vil også holde seg til Koranen, men hevder at den må tolkes i lys av sin tid. Vi kan ikke overføre alt som står i Koranen direkte, men må søke det prinsipielle og prøve å tilpasse dette til vår tid. Den samlingen som ble holdt i Egypt i år 2000 står for denne linjen.¹¹ De viser ikke til Sharia, men vil prøve å finne en felles plattform for menneskerettigheter, både for muslimer og andre. Sharin Ebadi har også arbeidet på denne måten. Hun kommer fra Iran som er et av de islamske landene der Sharia er innført. Hun peker bl a på noe av spenningen mellom reformister og et konservativt "preste-

skap". Denne spenningen så vi fortsatt under valgene 2004. Vi vil ta fram noe av det hun sier om disse spørsmålene.

I islam bygger retten på to forskjellige kilder. Den ene er fornuftsmessige slutninger og bindende sosiale avtaler. Lover og grunnlover er dannet på dette grunnlag. En kommer fram til det som best tjener fellesskapet og samfunnet som helhet. Dette er mennesket sitt svar på forskjellige behov i samfunnet. Disse lovene er laget av mennesker og ikke fullkomne eller endegyldige. De må forandres og tilpasses til nye tider.

Den andre kilden er guddommelig. Det er tale om en overmenneskelig autoritet. Både jøder, kristne og muslimer taler om åpenbart eller guddommelig rett. Muslimene kaller denne evige loven for "Veien" (Sharia). Her er det tale om grunnleggende prinsipper og kilden for lov og rett.¹² I islam finner vi denne retten i Koranen og Hadith (tradisjonen). Den vil for shiamuslimer også bli tolket videre av imamen. Religion og moral har større plass i lovgivingen blant muslimer enn det som er tilfelle i Vesten. Men også i islam har menneskelig fornuft alltid spilt en viktig rolle i utviklingen av lov og rett. I nye tider og i nye situasjoner må lovene fornyes og nytolkes ved hjelp av menneskelig fornuft. Dette hører med til grunnlaget for shiaislamsk lov, hevder Ebadi. Dermed er en også inne på spørsmålet om hvem som kan tolke og fornye lovene i islam. Noen vil si at bare prestene har lov til å gjøre det, men Ebadi hevder noe annet. Hun finner historiske argument for at også andre kan tolke (*ijtihad*).¹³ En reformbevegelse i Iran under ledelse av Ayatollah Na'ani ivret for demokratiske reformer og retten til fri utveksling av tanker og frihet til å tolke loven til beste for samfunnet.

Islamisme - en ny retning innen islam

I motsetning til fundamentalisme er islamisme et ord bevegelsen bruker på seg selv. Vi har allerede nevnt to av kildene for tenkingen i det vi kaller islamisme. *Mawdudi* (Pakistan) er en utpregget leder med sin store produksjon som blir lest i hele den muslimske verden. Den andre hovedkilden er Egypt hvor muslimene sitt viktigste universitet ligger (al-Azhar. Sayyid Qutb.) De muslimske brødrene her har vi alt nevnt.

Et tredje viktig område, særlig de siste ti årene, er Sentral-Asia. Landene her har motsatt seg politisk innflytelse fra islam selv om majoriteten av menneskene er muslimer. Unntaket er Tadsjikistan

som har et godkjent islamsk parti, IRM.¹⁴ Når landene i området ikke vil ha politisk islam er dette begrunnet i frykt for terrorisme og revolusjon. Mange muslimer som hører til ekstreme og militante grupper er blitt fengslet. En annen faktor i framveksten av fundamentalistiske grupper er den store fattigdommen, arbeidsløshet og dårlige sosiale kår generelt.

En sterk undergrunnsbevegelse er the Hizb ut-Tahrir eller HT som den også blir kalt. Da bevegelsen ble forbudt ble det dannet cellegrupper i mange land. En god del er blitt arrestert og sitter i fengsel. Denne bevegelsen søker ikke å sitte i regjering, men vil innføre et kalifat for hele den muslimske verden. Modellen er det ottomanske riket med sitt kalifat. Det styret som skal innføres er underlagt Sharia. Dette er en sterk bevegelse som har en god del tilhengere. Det er imidlertid viktig for oss å se at den også er bekjempet av muslimer selv. En islamisme av denne art er altså slett ikke anerkjent eller godkjent av muslimer flest eller de rådende styresmakter. HT har også nære bånd til Taliban og al-Qaida.

Apologetikk

Samtale om viktige spørsmål som åpenbaring og gudstro

Det fins mye muslimsk litteratur som angriper kristendommen og særlig fundamentet, nemlig Bibelen. Også treenighetslæren blir angrepet og latterliggjort. Videre blir det kristne samfunnet og hvordan det er bygd opp kritisert. Vi må alltid som kristne være beredt til å svare når muslimer vil samtale og kritisere, sml 1 Pet 3,15-16.

Det er svært viktig hvilke holdninger vi har overfor muslimer. Militante holdninger og språkbruk kan bare ødelegge for et godt forhold. Korsfarertiden viser for mange muslimer hvordan de kristne er og oppfører seg. Kristne land som fører krig mot muslimske land også i vår tid er med å stadfeste dette bildet. Ordbruken i kristen misjon har også ofte vært forfeilet. Det er upasende å snakke om å gå fram i hellig strid. Sammenligningen med hellig krig ligger altfor nær. Vi må også advare mot en demonisering av islam. Det samme gjelder fordommer og falske bilder vi kan finne om islam i Vesten. Media er ukritisk i sin beskrivelse, men som kristne må vi alltid være av sannheten. Vi skal heller ikke ha en triumferende og overlegen holdning til islam, Kol 4,6. Muslimerne er elsket av Gud og vi skal ha den samme holdning

og sinn overfor dem. Gud er fredens Gud, det er ham vi skal tjene, 2 Tess 3,16; Jes 9,6; 29,11; Matt 5,9.

På den annen side må vi også kunne forsvare troen. Derfor må vi kjenne de viktigste argumentene muslimene bruker. En av dem som grundig går inn på og tilbakeviser mange av påstandene muslimene kommer med er *John Gilchrist*.¹⁵ Dersom vi ser på muslimer som har omvendt seg til kristendommen, blir den samme kritikken bekreftet.¹⁶

Muslimer hevder i dag at Bibelen er blitt forandret og ikke lenger er Guds ord

Vår kristne Bibel inneholder ikke Guds ord slik det ble åpenbart til Moses, Jesus og de andre profetene. Den har blitt forandret mange ganger. Slik lyder påstanden.

Når vi skal svare fins det mye historisk materiale å vise til: De tidlige tekstsamlingene (Codex Alexandrinus, Sinaiticus, Vaticanus) er alle fra tiden før Muhammed. Bibelen i dag kan testes opp mot disse og har svært få og ubetydelige forandringer. Vi kan også nevne en rekke andre tekstsamlinger, massorettekstene, dødehavsrullene, Septuaginta osv.

Ifølge muslimene er Bibelen blitt forandret og forfalsket, mens Koranen har blitt bevart fra enhver forandring. En historisk gransking av hvordan Koranen ble til og hvordan den ble samlet sier oss noe annet. Det er også deler av Koranen som er tapt. Det er muslimske forskere som sier dette.

Muslimene griper fatt i avsnitt som er med i noen manuskript og ikke andre, som Mark 16 og Joh 8. De tar også fatt i forskjellige lesemåter i Det nye testamentet. Videre tar de fatt i det som gjerne blir kalt feil i Bibelen, tall som ikke stemmer overens mv. De er også opptatt av forfatterskap som ikke skal være riktig, f eks til Matteusevangeliet.

Koranen har et annet syn på Bibelen enn det mange muslimske teologer hevder i dag. I Koranen¹⁷ står det om Loven (al-Tawraat) som ble gitt av Gud: Sure 11:20; 5:47. Det som står der er Guds lov og Guds dom. Loven leder og gir lys på veien: 5:48. Også evangeliet (al-Injil) som kom med Jesus er bekreftet mange steder: 5:50. Evangeliet bekrefter Loven som ble gitt tidligere. Se også: 5:51; 7:156; 5:72. Koranen henvender seg til Skriftens folk, som har fått Loven og Evangeliet. Gud har sendt deg Skriften (*al-kitab*) som er Sannheten, og består av Loven og Evangeliet: 3:2 sml Joh 1,17.

Til synet på åpenbaringen vil vi også vise til boken som gjengir en dialog mellom en muslim og en kristen.¹⁸ Her uttrykker en muslim sitt syn på bøkene, og en kristen sitt syn på Guds ord.

Treenighetslæren

Treenighetslæren¹⁹ er den delen av den kristne troslæren muslimene angriper mest. De vil også hevde at Bibelen slett ikke lærer at Gud er tre og en. Jødene trodde på en Gud, mens grekerne og romerne trodde på flere guder. Treenighetslæren kommer i følge dem fra hedenske religioner. Denne læren ble oppfunnet av den kristne kirken, hevder de. Det å assosiere og sette andre opp ved siden av Gud er en stor synd (*shirk*): sure 4:47-48; 112:1-4. Gud er en, han er ikke født og selv føder han ingen.

I møte med muslimer som hevder at treenigheten ikke finnes i Bibelen er det nødvendig å ha klart for seg hvor det står om Gud som Far (Mt 18,11), Gud som Sønn (Matt 11,27) og om Gud, den Hellige Ånd (Joh 15,26; 14,26). Det fins også bibelvers som omtaler treenigheten som Matt 28,19; 2 Kor 13,13 mv. Det kan også være nødvendig å utdype hvem denne ene og treenige Gud er: Gud for oss (1 Joh 3,1; Luk 12,32), Gud med oss (1 Joh 4,11; Rom 5,8) og Gud i oss (Rom 8,15-16; 5,5).

Muslimene hevder at det er lett å forstå Gud, mens Bibelen sier at vi ikke fullt ut kan forstå Guds natur (Job 11,7-8). Muslimene tenker heller ikke på den samme treenigheten som kristne. De taler om Jesus, Maria og Allah, i den rekkefølgen. Advarselen mot dette finner vi i Koranen: sure 4:169-170; 5:76. Messias, Maria sin sønn, var bare en budbærer, ikke Gud. Se også særlig sure 5:116.

*Hva sier Bibelen om Jesus som Guds sønn, som Gud, om korsfestelse og forsoning?*²⁰

Koranen nekter for at Jesus er Guds sønn. Jesus er et menneske og en profet som de andre profetene. Muslimene vil hevde at Jesus heller ikke hevdet å være Gud. Når han bruker uttrykket Guds sønn, er dette metaforisk å forstå. På samme måten blir også Guds folk kalt Guds sønner (Joh 10,34-36). Å kalle Jesus for Gud er blasfemi etter muslimsk syn. Gud tok ingen kone og han har heller ingen sønn: sure 6:101; 72:3. Å kalle Messias for Guds sønn er en stor, ja utilgivelig synd i følge Koranen: 9:30; 10:67; 4:48-55. Her er det vanskelig å finne forsoning mellom muslimer og kristne.

En kristen må kjenne tekster som taler om dette temaet: Matt

11,27; Mk 12,6-8. Det er også mye positivt som blir sagt om Jesus i Koranen. Jomfrufødselen er bekreftet: 3:41-48; 19:16-34. Jesus er kalt hellig eller "ren av hjertet". (sure 19:19), og uskyldig (sure 18:73). Bibelen sier også at ingen ved sin egen fornuft kan forstå at Jesus er Gud: Matt 16,13.17. Det må åpenbares for et menneske. Dette er Åndens verk.

Veien fram til tro

Det fins mange forskjellige vitnesbyrd om hvordan muslimer kommer til tro på Bibelens Kristus. En uttrykker det slik: "jeg våget å kalle Gud Far".²¹ De ytre forholdene gjør at veiene blir svært forskjellige. Det er stor forskjell å bli en kristen i Egypt eller i Indonesia. Også i Afrika vil det variere svært etter hvilken folkegruppe en tilhører. Somaliere er en av de gruppene hvor det er svært vanskelig å bli en kristen. Vi hører om muslimer som selv begynner sin søken og så etter hvert kommer i kontakt med kristne eller kristen litteratur. Det blir særlig viktig i møte med muslimer at en legger vekt på vennskap. En muslim trenger selv å kunne observere og samtale med kristne. Dersom initiativet kommer fra dem, kan dette gi en god anledning til samtale og vitnesbyrd. Det som føles som press kan ofte ha en negativ virkning. Spørsmålet for en som vil vitne for muslimer blir derfor: Hvordan komme i kontakt med og leve sammen med muslimer?

Vi kan gjerne stille spørsmålet om vi skal drive evangelisering, dialog og/eller være et levende vitne. Det er ikke noen motsetning mellom disse, men det er viktig å være sammen med muslimene som venner. Dernest å la dem ta initiativ, svare på spørsmål osv. Hindringene kan ofte være helt andre enn de vi tenker oss på forhånd. Muslimers tanker om kristendommen kan det være godt å samtale om. Aggressiv evangelisering kan derimot sementere deres negative syn på kristendommen. Christiane A. Mallouchi²² forteller om hvordan det er å leve som kristen kvinne gift inn i en muslimsk familie. Etter å ha levd i mange muslimske land kan hun fortelle om svært positive opplevelser. Muslimer er gode venner.

Det er kanskje ikke så mange muslimer som blir vunnet gjennom apologetikk. Likevel er det viktig at kristne er rede til å forsvare sin tro. Det betyr at de som vil leve og arbeide blant muslimer må kjenne godt både kristendommen og islam. Noen av de temaene som gjerne dukker opp har vi alt vært inne på. I tillegg kan vi nevne spørsmålet²³ om Muhammed i Bibelen, Barnabas-evangeliet – det er

muslimsk interesse for dette, religionene – mange veier til samme fjelltopp? (Det siste er ikke med hos Gilchrist.)

Misjon blant muslimer trenger å være holistisk. Diakonalt arbeid og prosjektarbeid bør være med å synliggjøre kristen nestekjærlighet. Noen advarer mot å blande bistand og misjon. Men mange vil se at en helhetlig tenkning er viktig. Det er imidlertid viktig at dette ikke føles som press. Diakonalt arbeid har sin egenverdi. Vi er kalt til å hjelpe. Dette vil også skape et rom for samtale. Gode møtepunkter er viktig om mennesker skal komme til tro.

Litteraturspredning og bibelundervisning vil være avgjørende i all misjon. Kraften ligger i Guds ord. Vi har allerede vært inne på noen innfallsvinkler blant muslimer. Det er viktig å finne litteratur som er spesielt tilpasset muslimer. Vi må også vurdere om vi skal bruke termer fra Koranen når vi omtaler Jesus, Gud, Skriften, Abraham osv. Skal vi trekke fram de tekstene i Koranen som har emner som delvis sammenfaller med Bibelen?

Hvordan forholde seg til omvendelse og dåp

I muslimmisjon vil grunnleggende kunnskap og holdninger, som vi har omtalt, være av særlig viktighet. Når vi kommer til en mer konkret strategi for hvordan misjonsarbeidet skal legges opp, er det mye vanskeligere å si noe generelt. Islamske stater, muslimske land og andre steder der det bor muslimer er grunnleggende forskjellige. I islamske stater vil all misjon være forbudt. Omvendelse fra islam vil også være forbudt. I land der majoriteten av folket er muslimer vil holdningen til kristne og kristent arbeid variere veldig. I sekulært styrte land der muslimene er i majoritet som i Tyrkia har de kristne fått en økende frihet og mulighet for å drive kristent arbeid. Muslimer som bor i vestlige land eller land med en muslimsk minoritet vil ha helt andre forhold når det gjelder religionsfrihet. Kjennskap til disse forholdene vil være helt nødvendig for å legge opp en misjonsstrategi. Hvordan forholder staten seg til kristne? Kan en døpe en muslim som kommer til tro - hvem kan i tilfelle gjøre det? En må også spørre hvilke reaksjoner den dømte vil møte i familien og i samfunnet. Videre må en vurdere om når dåp eventuelt skal skje. Skal en kanskje vente til flere kommer til tro, slik at de kan holde sammen og støtte hverandre? Dersom flere i en familie blir kristne vil det gjøre det lettere.

Det blir også avgjørende å spørre om den dømte kan leve som før i sin familie og lokalsamfunn. Dersom dette er vanskelig eller

umulig må en tenke gjennom hvordan en kan hjelpe de som har blitt kristne inn i et nytt fellesskap. Det er som regel et minus når de som blir kristne blir fremmedgjort fra sine egne. Det å bli utstøtt av sin egen familie, og gjerne også forfulgt, er en enorm påkjenning. Muslimer som selv er blitt kristne er ofte frimodige og gode vitner om sin tro. Vi kan lære mye av dem. En arbeidsmetode kan likevel ikke uten videre overføres til andre sammenhenger. Kjennskap til kultur og religion, samt politiske forhold vil alltid være avgjørende i slike sammenhenger.

Hvordan følge opp de som blir døpt?

Også her vil mye være avhengig av den sammenhengen og det landet den som kommer til tro lever i. Her er imidlertid noen hovedmodeller å forholde seg til. En mer tradisjonell modell har gjerne vektlagt forskjellen mellom før og nå, mellom det å være muslim og det å være en kristen. Det ble markert avstand til det en har lagt bak seg. Det kunne føre til at en også la noe av sin egen kultur bak seg. Det ble svært vanskelig å være sammen med sin tidligere familie og venner.

På den andre enden av skalaen finner vi de som vil tilnærme seg den muslimske kulturen så mye som mulig. Dette gjelder navn på Gud og Jesus, religiøse uttrykk, klesdrakt, mat osv. Hvilke kriser/utfordringer vil møte en som blir døpt i et muslimsk samfunn? Hva slags gudstjenesteformer skal en bruke osv.

Dudley Woodberry har redigert boken om muslimer og kristne på vei til Emmaus.²⁴ En del av materialet i denne boken har sin bakgrunn i et møte om muslimmisjon i Lausanne-bevegelsens regi i Holland sommeren 1987. Rafique Uddin som selv har vært muslim, skriver her om evangelisering og gudstjenesteformer i muslimske områder. Han mener Bibelen gir rom for å nærme seg de muslimske former når det gjelder gudstjeneste. Det er ikke i formene anstøtet skal ligge, mener han. Disse formene vil også være en hjelp i evangeliseringen fordi folk lettere vil se kristendommen i disse formene som gode nyheter i sin sammenheng. Dette kan etter hans mening være med på å fjerne perifere hindringer. Han mener at faren for religionsblanding ikke er særlig framtreddende blant muslimer som er blitt kristne.

Selv om en fjerner noen hindringer, vil det alltid koste å bli en kristen og ta del i et nytt fellesskap. Men dette fellesskapet er nødvendig for å bevare troen og vokse som kristen. Fellesskapet skal

også ha en surdeigseffekt. Det skal være et misjonerende fellesskap. I dette fellesskapet må bønnen ha en sentral plass. En muslim er vant til fasthet i bønnelivet. Et annet viktig element i misjonsstrategien vil være bibelstudier. Disse kan foregå privat eller sammen med andre. Mange muslimer er vant til å lære deler av Koranen utenat. Dette er en god ting å ta med seg som kristen. Dessuten trenger en samtaler med andre kristne for å få innsikt i en bibelsk verden og tankegang. Noen har innført en "faderordning" for muslimer som kommer til tro. Vi kjenner dette ved barnedåp, men det er også en god ting for voksne. Det dreier seg gjerne om en tett og hyppig oppfølging, særlig den første tiden der en vil møte mange utfordringer.

Mange som omvender seg vil erfare forfølgelse, lidelse og også utestengelse fra familie, samfunn og kultur. Noen mister arbeid, eiendom, respekt og sosialt nettverk. Det fins også dem som kan miste kone/mann, barn eller foreldre når de blir kristne. Noen blir betraktet som kriminelle - dåp er frafall, en kriminell handling. Den som arbeider blant muslimer i slike områder, må tenke gjennom hvilke økonomiske og sosiale følger det får å bli en kristen. Troen har en åndelig side, men også en kulturell. En må regne over hva tårnet koster. En må også i misjonsarbeidet se hvordan en kan forholde seg til hele familier og ikke bare til enkeltmedlemmer. De første som blir kristne i en viss sammenheng vil ha særlig store vansker. De blir ofte stående svært alene. Etter hvert må det også utvikles en kristen kultur i en bestemt muslimsk kontekst.

Ved siden av generell opplæring vil lederopplæring ha høy prioritet i muslimske områder. Det er de troende selv som må finne veien. Det er en vei der Bibelen skal kaste lys over nettopp deres situasjon og utfordring. Lederopplæring må skje på lokalplan, samtidig som en samarbeider om bibelskoler og presteutdanning. Etter hvert må en få ledere som både har god kunnskap om islam og om kristendommen. Som Terje Østebø påpeker er det et stort behov for islamstudier blant afrikanske kirkeledere i dag.²⁵

En kristen kan vente seg vansker og forfølgelse. Jesus forberedte oss på det. Likevel må vi som misjonærer være med i kampen for religionsfrihet. Da gjelder det å kjenne et lands lover om dette. Videre er det viktig å kjenne menneskerettighetene, både generelt og de som er utarbeidet i muslimsk sammenheng. Noen steder må en kristen arbeider trø svært forsiktig i muslimske land. Det skal ikke alltid så mye til før en blir utvist eller straffet. Det

kreves mye tålmodighet i dette arbeidet. Men det er viktig for de som blir kristne at vi støtter dem i dette. Det vil også bety mye for en fredelig sameksistens at vi løfter opp religionsfriheten. Vi kan ikke godta at det er makten som skal råde på det religiøse området. Hvert menneske må ha frihet til å velge sin vei. Religionsfrihet og misjon er ikke motsetninger, men hører sammen. Dette sier oss også noe om vår strategi og våre holdninger når det gjelder misjon blant muslimer.

Misjonsstrategi - noen eksempler

Misjonsstrategi vokser best fram i sin lokale kontekst. Det er nok en del fellestrekk som kan være til hjelp. Ved å se på misjonsstrategi i forskjellige land vil en også kunne se problemstillinger som er felles, og som kan hjelpe en i å arbeide ut en lokal strategi. Her vil vi bare ta med noen trekk. Det første eksemplet kommer fra Elfenbenskysten.

Her vil vi fokusere på kontekstualisering. Noe som er aktuelt i flere muslimske områder er funksjonær/lokalbefolknings problematikken. Dersom en i Elfenbenskysten bruker fransk som gudstjenestespråk, vil en etter all sannsynlighet særlig nå funksjonærene og ikke lokalbefolkningen. Blant somaliere i Kenya kan en se noe av det samme. Det fins kirker blant muslimene, men de har ikke nådd inn blant lokalbefolkningen. NLM i Elfenbenskysten har erfaringer med gudstjenester på fransk og på det lokale mahouspråket. Det siste vil ta mer tid og kreve mer av misjonærene, men vil likevel være langt å foretrekke for å nå inn til lokalbefolkningen. I denne kulturen måtte en også ta hensyn til at mange var analfabeter og legge opp en strategi som tok hensyn til det.

En annen viktig del av misjonsstrategien vil være det kristne livet. Her vil det være viktig å lære nye kristne bønner på deres eget språk. De trenger nye rammer for livet og mye råd og veiledning på veien. De må finne sin vei som er en kristen vei midt i deres kultur.

Normisjon sitt arbeid i Mali²⁶

Normisjon utarbeidet en strategi for Mali i 1985-86. Dette arbeidet har gitt oppmuntrende resultater. Strategien har blitt noe revidert etter hvert. En av hovedpilarene i strategien var egenavhengighet (*self-reliance*) for kirken som skal vokse fram. Denne kirken vil være en "parallell" struktur til misjonens arbeid. Dette betyr at ingen

av kirkens arbeidere skal stå på misjonens lønningsliste. Kirkebygg er også kirkens ansvar. Kirken må selv ta lederansvar og overta ansvar for evangelisering og gudstjeneste. Det samme prinsippet gjelder misjonsdiakonale prosjekter. Det viktigste målet har vært frivillighet og et myndig lekfolk som bærebjelker i den unge kirken. Misjonærene arbeider på lokalspråket og parallellmodellen gjør at misjonen har frihet til å ta opp arbeid blant andre folkegrupper.

Et av prinsippene som styrer lederopplæringen er at misjonen primært er veileder og ikke styrer kirken. Da blir også lederopplæringen svært viktig. Når det gjelder denne opplæringen har en forsøkt å holde det mest mulig lokalt. Dette vil også hindre lederflukt som har blitt et stort problem mange steder. I tillegg til det desentraliserte tilbudet ETC (*Etude théologique décentralisé*) har en nå også startet en bibelskole i Bafoulabe (1997). Når misjonærene skal veilede må de arbeide desentralisert. De må arbeide på lokalspråket og selv være studenter i den lokale kulturen.

Dermed er vi tilbake til noe vi har understreket i denne artikkelen. Misjon blant muslimer krever mye kunnskap om islam. Den generelle kunnskapen er viktig. Når det gjelder misjonsstrategi må den likevel utformes i den lokale kulturen. Flere steder møter vi i dag en misjonerende islam som har store ressurser. Mange steder legges det opp til konflikt og konfrontasjon. Religiøs utdannelse vektlegges mer og mer. I møte med dette kreves det en levende hverdagskristendom. Det kreves ledere med både kunnskap og åndelig modenhet. En kristen er en som skaper fred. Fred med Gud og fred mellom mennesker.

Noter

- ¹ Et viktig dokument i evangelikal sammenheng. Pakten ble utformet på den store konferansen i Lausanne i 1974. Den har utformet et evangelikalt ståsted og syn på misjon.
- ² Artikkel i *Time* juni 2003.
- ³ *Koransen* sure 2:257 "Der er ingen tvang i religionen."
- ⁴ En islamsk stat er et land som blir styrt etter islamsk lov - Sharia. Flere land med en muslimsk majoritet blir styrt etter sekulære lover. Sharia vil ha stor betydning for familie og samfunnsliv.
- ⁵ *Universal Declaration of Human Rights* (1948) og *International Covenant on civil and Political Rights*. Artikkel 18 i begge disse er særlig aktuell.
- ⁶ Se Bill Musk: *The Unseen Face of Islam*.
- ⁷ Slik som Wali Allah gjorde det allerede på 1700-tallet - se Roald 2004:154.

- ⁸ The Muslim Brethren
- ⁹ *Universal Islamic Declaration of Human Rights*, 1981 og *The Cairo Declaration on Human Rights in Islam*, 1990.
- ¹⁰ Har røtter tilbake til al-Afgani og salafiyya-bevegelsen.
- ¹¹ *Cairo Declaration on Human Rights Education and Dissemination*, 2000 eksperter på menneskerettigheter fra 14 arabiske land deltok.
- ¹² Kim 2003:188.
- ¹³ *Ijtihad* "the right to exercise independent legal reasoning". Ibid 191.
- ¹⁴ The Islamic Renaissance Party, se Rashid: *Jihad* 2002:95 ff.
- ¹⁵ John Gilchrist: *Facing the Muslim Challenge*. 2002.
- ¹⁶ Sheikh 1978:106 ff kritikk av Bibelen, treenigheten og at kristendommen er eneste vei til Gud.
- ¹⁷ Norsk utgave ved Einar Berg, Universitetsforlaget 2002 (5.opplag).
- ¹⁸ Badru D. Kateregga and David W. Shenk: *A Muslim and a Christian in Dialogue*. Harald Press, Ontario 1997.
- ¹⁹ Ibid 27 ff og 115 ff.
- ²⁰ Ibid 156 ff.
- ²¹ Sml Sheikh 1992.
- ²² *Waging Peace on Islam*.
- ²³ Se Gilchrist: *Facing the muslim challenge. A Handbook for Christian-Muslim apologetics*.
- ²⁴ Se Woodberry 1989.
- ²⁵ Terje Østebø: "Islam og islamisme i Afrika" i *Budskap* 2004, Fjellhaug skoler.
- ²⁶ Alf Halvorsen, symposium om islam på Fjellhaug 2004.

Litteratur

- Al-Masih, Abd: *The Great Deception. How Muhammad tried to win the Christians for Islam*, Light of Life, Austria 1995.
- Chapman, Colin: "Time to give up the Idea of 'Christian Mission to Muslims'?" *Ung Teologi* 1.2003.
- Gilchrist, John: *Facing the Muslim Challenge, a Handbook for Christian - Muslim Apologetics*, Life Challenge Africa, Cape Town 1999.
- Goldsmith, Martin: *Islam and Christian Witness*, MARC Europe, Kent 1982.
- Hjärpe, Jan: "Den inomislamiska debattens kritik av fundamentalismen" I Festskrift til prof. Åge Holter, *Det levende Ordet*, Universitetsforlaget 1989.
- Kateregga, Badru/Shenk, David: *A Muslim and a Christian in Dialogue*, Harald Press, Ontario 1997.
- Kim, Aasen og Ebadi: *Democracy, Human Rights, and Islam in Modern Iran: Psychological, Social and Cultural Perspectives*. Fagbokforlaget, Bergen 2003.

Koranen, norsk-arabisk utgave av Einar Berg, Universitetsforlaget 1989.

McCurry, Don M. ed.: *The Gospel and Islam: A Compendium*, MARC California 1979.

Musk, Bill: *The Unseen Face of Islam. Sharing the Gospel with Ordinary Muslims*, MARC, Kent 1992.

Opsal, Jan/Bakke, Arild red.: *Mellom kors og halvmåne. Kristne perspektiver på møtet med Islam*, Credo, Oslo 1994.

Rashid, Ahmed: *Jihad. The Rise of Militant Islam in Central Asia*, Yale University Press, London 2002.

Roald, Anne Sofie: *Islam*, Pax, Oslo 2004.

Sheikh, Bilquis: *I dared to call Him FATHER*, Kingsway Publ, Eastbourne 1992.

Symposium om Islam, Fjellhaug skoler 21.-22. april 2004, *Innsyn* 1.2004 og *Budskap* 2004.

Woodberry, J. Dudley: *Muslims & Christians on the Emmaus Road*, MARC California 1989.

Dagfinn Solheim, f. 1944, Fjellhaug misjonsskole 1969, Cand.theol (MF) 1971, Dr. Missiology Fuller Theological Seminary 1978, avhandling om framveksten av norsk misjon. Misjonær i Japan for NLM1972-87: undervisning ved KLTS, leder for Kansai Misjons-senter 1980-1987, leder for China Instituttet 1987-89, inspektør ved Misjonsskolen, Fjellhaug 1989-95, førstelektor ved Fjellhaug misjonshøgskole 1995-.

Mission strategy in Muslim contexts

A fundamental question is raised today: Have missions a right to, and should we really engage ourselves in, Christian mission among Muslims? First of all, Christians and Muslims need to meet and live together. A Christian needs to know about historical and cultural challenges. He also needs to know about recent developments and different positions among Muslims today. Who are the modernists and who are the islamists? Important issues for dialogue in light of the Koran and the Bible are introduced. The second part of the article is about the road to faith, how different Muslim societies will react to conversion and baptism. How can the Christian church follow up a Muslim convert? How should the church be built - what about contextualization? A couple of examples are given on local mission strategy.